

Informacja

o ustawie z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 oraz niektórych innych ustaw

Ustawa wprowadza podstawy prawne dla wdrożenia mechanizmu warunkowości społecznej. Zgodnie z przepisami art. 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem 2021/2115”, państwa członkowskie są zobowiązane do wprowadzenia od dnia 1 stycznia 2025 r. do krajowego porządku prawnego mechanizmu warunkowości społecznej.

Mechanizm ten polega na uzależnieniu wysokości udzielanego wsparcia od przestrzegania wybranych przepisów z zakresu prawa pracy (m.in. poprawność zatrudnienia pracowników w gospodarstwie czy spełnianie warunków BHP).

Zgodnie z przepisami art. 87 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 1306/2013 (Dz. Urz. UE L 435 z 06.12.2021, str. 187, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem 2021/2116”, państwa członkowskie ustanawiają system przewidujący stosowanie kar administracyjnych wobec beneficjentów, o których mowa w art. 14 rozporządzenia 2021/2115, i którzy nie przestrzegają przepisów dotyczących mechanizmu warunkowości społecznej wymienionych w załączniku IV do rozporządzenia 2021/2115. W tym celu państwa członkowskie wykorzystują swoje mające zastosowanie systemy kontroli i egzekwowania prawodawstwa w dziedzinie polityki społecznej i zatrudnienia oraz mające zastosowanie normy pracy, w celu zapewnienia, aby beneficjenci pomocy spełniali obowiązki, o których mowa w załączniku IV do rozporządzenia 2021/2115.

Ustawa dostosowuje w powyższym zakresie polskie prawo do prawa UE. Przepisy wprowadzane uchwaloną ustawą pozwalają na kontrolowanie rolników pod kątem przestrzegania warunków pracy i zatrudnienia, a w razie ich nieprzestrzegania umożliwiają

nakładanie kar administracyjnych na rolników i innych beneficjentów otrzymujących płatności bezpośrednie. Zgodnie z ustawą system kontroli w ramach warunkowości społecznej będzie bazował na istniejącym w Polsce systemie kontroli prawa pracy i zasad BHP sprawowanym przez Państwową Inspekcję Pracy (PIP) oraz na systemie przyznawania i wypłaty płatności sprawowanym przez agencję płatniczą, której funkcję pełni Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Zgodnie z uzasadnieniem rządowego projektu ustawy wdrożenie mechanizmu warunkowości społecznej nie będzie skutkować wprowadzeniem obowiązku „aby zatrudnienie w rolnictwie odbywało się na podstawie umowy o pracę”, a kontrole warunkowości społecznej będą miały zastosowanie do osób zatrudnionych w rolnictwie niezależnie od tego, na jakiej podstawie nastąpiło to zatrudnienie.

Ustawa w zmieniającej ustawie o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 wprowadza ponadto dwa nowe ekoschematy (jeden z elementów wspólnej polityki rolnej na lata 2023–2027; ekoschematy zawierają praktyki, które zmniejszają negatywny wpływ rolnictwa na środowisko i klimat, za stosowanie których przyznawane są płatności). Pierwszy z nowych ekoschematów dotyczy płatności do materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany. Umożliwi on każdemu rolnikowi otrzymanie dodatkowego wsparcia z tytułu stosowania na gruntach ornych do siewu lub sadzenia materiału kategorii elitarny lub kwalifikowany: zbóż, roślin strączkowych oraz ziemniaków. Wprowadzany ekoschemat ma zachęcić rolników do stosowania tego materiału i ograniczyć stosowanie środków ochrony roślin. Ustawa przewiduje, że w ramach obecnego ekoschematu „Biologiczna ochrona upraw”, którego nazwa zostanie zmieniona na „Biologiczna uprawa”, zostanie rozszerzony zakres wsparcia o płatność za stosowanie nawozowych produktów mikrobiologicznych. Chodzi o poprawę aktywności biologicznej gleby i stymulację procesu odżywiania roślin. Drugim z wprowadzanych ekoschematów jest ekoschemat w postaci płatności do materiału siewnego kategorii elitarny lub materiału siewnego kategorii kwalifikowany w wyniku czego rolnik będzie mógł dobrowolnie podjąć zobowiązanie polegające na stosowaniu na gruntach ornych do siewu lub sadzenia materiału kategorii elitarny lub materiału siewnego kategorii kwalifikowany zbóż, roślin strączkowych oraz ziemniaków.

Ponadto, ustawa wprowadza w szczególności następujące rozwiązania:

- doprecyzowuje definicję trwałych użytków zielonych (TUZ) w taki sposób, aby w przypadku uprawy traw w siewie czystym grunt orny nie podlegał „przekwalifikowaniu” na TUZ (zmiana w art. 1 pkt 1 lit. c ustawy);

- zapewnia wykorzystanie bazy danych zawierającej wyniki badań agrochemicznych gleb przy przeprowadzaniu ewaluacji w Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027, prowadzonej przez Krajową Stację Chemiczno-Rolniczą oraz podlegające jej okręgowe stacje chemiczno-rolnicze (zmiana w art. 1 pkt 3 ustawy);
- zmienia przepisy stanowiące zasadę przyznawania płatności do integrowanej produkcji roślin (w ramach ekoschematów) – mając na uwadze, że koszty ponoszone przez rolników są różne w zależności od grupy uprawy (uprawy sadownicze, uprawy warzywne czy uprawy jagodowe), jest zasadne odzwierciedlenie tych różnic w wysokości stawek płatności, w związku z czym ustawa uchyla pkt 2 w art. 33 zmienianej ustawie o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027;
- rozszerza możliwości przyznawania płatności do biologicznej uprawy (w ramach ekoschematów) umożliwiając rolnikom otrzymanie wsparcia również za stosowanie nawozowych produktów mikrobiologicznych w celu poprawy aktywności mikrobiologicznej gleby oraz stymulacji procesu odżywiania roślin (zmiany w art. 1 pkt 6 ustawy);
- wprowadza możliwość odzyskania kwoty kary, w tym kary administracyjnej, w przypadku gdy decyzja o przyznaniu pomocy została już wydana, a środki zostały wypłacone (zmiana w art. 1 pkt 9 lit. c ustawy);
- w ustawie o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wprowadza mechanizm likwidujący niewspółmierność nakładów ponoszonych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w celu odzyskania należności, która nie przekracza równowartości w złotych kwoty 100 euro przez uproszczenie procedury ustalania i potrącania takiej kwoty należności; ustalenie kwoty nienależnie lub nadmiernie pobranych środków publicznych w takiej wysokości będzie dokonywane w decyzji w sprawie przyznania płatności lub pomocy finansowej ze środków publicznych, ale nie będzie wymagało to zawiadomienia strony, a odzyskanie tak ustalonej kwoty będzie następowało w wyniku potrącenia przez maksymalnie 3 lata kalendarzowe od jej wypłaty (art. 3 ustawy).

Ustawa przewiduje wejście w życie z dniem 15 marca 2025 r.